

νά μὴ συνοδοιπορῇ πλέον μετὰ τοῦ ἀγγέλου. Ἐξελθὼν δὲ ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦ φιλοκαγάδου ἀνδρὸς, ὅστις ἐλεηνολόγει τὸν θάνατον τοῦ φιλάτου υἱοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε θέσειν τὰς γλυκυτάτας αὐτοῦ ἐλπίδας, ἡσπάζθη τὸν σταυρὸν, καὶ ἐξώρκεισε τὸν ἄγγελον, τὸν ὁποῖον τώρα πλέον ὡς δαίμονα ἐστοχάζετο, ὥστε νὰ ἀναχωρήσῃ, καὶ νὰ μὴ τὸν συνοδεύσῃ ποτὲ πλέον. Ἀλλ' ὁ ἄγγελος τὸν ἀπεκρίθη, 'Δὲν εἶμαι πονηρὸν πνεῦμα, ὡς φαντάζεσαι· ἀλλ' ἄγγελος Κυρίου, σταλθεὶς νὰ σὲ δείξω τὰ κρυπτά τῆς αἰωνίου Προνοίας κρίματα, τὰ ὁποῖα τόσον ἐπιθυμεῖς νὰ γνωρίσῃς. Ἐξέυρε λοιπὸν ὅτι ἀφῆρσα μὲν τὸ ἀργυροῦν ποτήριον ἀπὸ τὸν ἰδιοκτῆτην αὐτοῦ, ἐπειδὴ μὲ τόσῃν ἀγαλλίᾳσιν τὸ ἐθεώρει, ὥστε ἡμέλησε τὰς δεήσεις, τὰς ὁποίας πρὶν ἀποκτήσῃ αὐτὸ συνείδιζε νὰ προσφέρῃ. Ἐδῶκα δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ποτήριον εἰς τὸν πλούσιον καὶ ἀνελεήμονα, ὥστε εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν νὰ λάβῃ τὴν ἀνταμοιβὴν παντὸς ἀγαθοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἴσως ἐπραξε, διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀμετασάλευτος δίκαιος, καὶ οὔτε κακὸν ἔργον ἀφίνει ἀτιμώρητον, οὔτε καλὸν ἀβράβευτον. Κατεκρήμνισα εἰς τὸν ποταμὸν τὸν θεράποντα τοῦ τρίτου ἡμῶν ξενοδόχου, ὅστις τόσον εὐμενὲς μᾶς ὑπέδεχθη, ἐπειδὴ εἶχε κάμειν ἀπόφασιν νὰ φονεῖσῃ τὸν κύριον αὐτοῦ τὴν προσεχῇ νύκτα· ὥστε διὰ τῆς καταποντίσεως τοῦ ἀπίστου ἐκείνου δούλου ἀπηλλάχθη ἀπὸ βίαιον θάνατον ὁ τόσον φιλανθρώπως ἡμᾶς περιποιηθεὶς. Ἐπνίξα δὲ εἰς τὴν κοιτίδα τὸν νήπιον υἱὸν τοῦ τελευταίου ἀγαθοῦ ξενοδόχου μας, ἐπειδὴ, γενναιοτάτος ὢν ποτὲ πρὸς τοὺς πένητας, ἤρχιζε μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ τέκνου τούτου νὰ ἐλαττόνῃ καὶ ἡμέραν τὰς πρότερον συνήθει· ἐλεημοσύνας του, ὥστε νὰ συσσωρεύσῃ πλοῦτη διὰ τὸν υἱὸν του. Ἀφῆρσα λοιπὸν τὴν ζωὴν τοῦ βρέφους εἰς τὴν ἀθώαν ἡλικίαν του, ὥστε νὰ μὴν ἀποτρέπεται πλέον ὁ πατὴρ ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐλεημονητικῶν πράξεων, τὰς ὁποίας ἤρχιζεν ἤδη νὰ ἀμελῇ. Ταῦτα εἶναι τὰ σοφώτατα καὶ δικαιοτάτα κρίματα τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς τοὺς μὴ ἐννοοῦντας αὐτὰ παράξενα καὶ ἄδικα.' Μετὰ τὴν ὁμιλίαν ταύτην ὁ ἄγγελος εὐθὺς ἐγένεν ἀφαντος, τὸν ἐρημίτην ἀφῆσας ἐλεύθερον μὲν ἀπὸ τοὺς ὀχληροὺς διαλογισμοὺς, παρηγορημένον δὲ εἰς ὅλας τὰς ἐλπίδας του.

Ο ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

ΤΑ ἐπόμενα περὶ τοῦ Ἀγγλαμερικανοῦ Οὐασιγκτῶνος θέλουσι δείξουν πόσον μεγάλην ἐπιρρῶν ἔχουν αἱ μητέρες εἰς τὰ παιδία των, καὶ ἀκολούθως πόσον κρέμεται ἀπ' αὐτὰς ἡ μέλλουσα εὐτυχία ἢ δυστυχία των. Τοῦ ἀληθοῦς μεγάλου τούτου ἀνδρὸς ἡ μήτηρ ἦτον ἀξιοσέβαστος καὶ εὐλαβὴς γυνή· ἐπειδὴ δὲ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ τῆς ἐνῶ τὰ παιδία των ἦσαν μικρά, ἔλαβε μόνη τὴν φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς των.

Λέγεται ὅτι ἐρωτηθεῖσα ποτὲ κατὰ ποῖον τρόπον ἀνέθρεψε τὸν υἱὸν τῆς, ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀνδρα τόσον περικλητῇ, ἀπεκρίθη, 'Μόνον ἀπαιτοῦσα

ὑπακοὴν, ἐπιμελείαν, καὶ ἀληθειαν.' Οἱ ἀπλοῖ δὲ οὗτοι κανόνες, πιστῶς ἐξακολουθούμενοι, ἐπέφεραν θαυμάσια ἀποτελέσματα. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὸν ἐσυνείδισε νὰ λέγῃ μὲ ἀκρίβειαν ὅλα ὅσα ἐδιηγείτο, καὶ νὰ ὁμιλῇ περὶ τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν ἐλλείψεων αὐτοῦ καθαρά, χωρὶς κάμμιαν τέχνην διὰ νὰ ἀπατήσῃ ἢ νὰ κρύψῃ. Ἀπὸ τοῦτο δ' ἐπήγαγεν ἡ μεγάλη τῆς ψυχῆς του εἰλικρίνεια, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀπάτην ἄσπονδον μίσός του, διὰ τὰ ὁποῖα πάντοτε ἦτον ἐπίσημος.

Ἐκ νεανικῆς ἀπροσεξίας ἔκαμε ποτὲ μεγάλην τινὰ ζημίαν, καὶ τοιαύτην, ὁποῖα ἀμέσως ἐμπόδιζε τὰ σχέδια τῆς μητρὸς του. Εὐθὺς ὑπῆγε, καὶ τὴν ὁμολόγησεν ἐλευθέρως τὸ σφάλμα· ἐκείνη δὲ, ἐνῶ τῆς ἀγάπης τὸ δάκρυον ὑγραίνει τὸ ὁμμάτιόν της, ἀπεκρίθη, 'Ἐχω πολὺ καλῆτερα ὅτι ἐγένεν ἡ ζημία παρὰ νὰ ἔλεγεν ὁ υἱός μου ψεῦμα.'

Ἦτο προσεκτικὴ νὰ μὴ τὸν ἐκνευρίξῃ μὲ τρυφήν, μήτε ἀσθενῶς νὰ χαρίζεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του. Τὸν ἐσυνείδισε νὰ σπκόνεται ἀπὸ τὴν κλίνην ἐνωρὶς, καὶ ποτὲ δὲν τὸν ἄφινεν ἀργόν. Ἐνίοτε ὁ Οὐασιγκτῶν κατεγίνετο εἰς κόπους, τοὺς ὁποίους ἤθελαν νομίσαι αὐστηροὺς τῶν σημερινῶν μας πλουσίων τὰ παιδία, — καὶ τοιουτοτρόπως ἀπέκτησε δύναμιν σώματος, καὶ ἐγυμνάσθη νὰ καταφρονῇ τὴν σκληραγωγίαν. Ἡ συστηματικὴ δὲ εἰς ὠφέλιμόν τι χρήσις τοῦ καιροῦ, τὴν ὁποίαν παιδιόθεν ἐδιδάχθη, τοῦ ἐχρησίμευσεν ὄχι ὀλίγον, ὅταν ἐπεφορτίσθη ὅλου τοῦ Ἀγγλαμερικανοῦ ἔθνους τὴν φροντίδα.

Παρατηρεῖτο ἀπὸ τοὺς πάντοτε περὶ αὐτὸν, ὅτι ποτὲ δὲν ἦτο βιαστικός, ἀλλ' εὕρισκεν ὥραν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μικροτέρων πραγμάτων εἰς τὸ μέσον τῶν μεγαλητέρων καὶ τῶν διαφερομένων μάλιστα χρεῶν του. Τόσον ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ ἀκρόασις τῶν μητρικῶν συμβουλῶν! Ἡ εἰς τὰ προστάγματα αὐτῆς ὑπακοή του, ἐνόσω εὕρισκετο εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἦτον ἱλαρὰ καὶ ἀκριβής· ὅτε δ' ἐπλησίασε τὴν ἀνδρικὴν, τῶν μικροτέρων τῆς ἐπιθυμιῶν ἡ φανέρωσις τοῦ ἦτο νόμος.

Τῆς μητρὸς ταύτης ἡ τόσον μεγάλη ἐπιρρῶν ἔχρεωστεῖτο κατὰ μέρος εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ ἀληθὴς εὐσέβεια τὴν ἐστόλιζε· διότι αὕτη ὕψονε τὰ αἰσθήματά της, καὶ τῆς ἐπροξένει γαλήνην εἰς τὸ πνεῦμα. Κατ' ἐποχὰς τινὰς τοῦ πολέμου, ὅτε οἱ φόβοι τοῦ λαοῦ ἦσαν ὑπερβολικοὶ, πολλὰ φῆμαι ψευδεῖς διεδίδοντο, αἱ ὁποῖαι ἐθλίβαν τὰς καρδίας τῶν ὅσοι εἶχαν φίλους εἰς ἐπικινδύνους θέσεις. Τὴν ἔλεγαν κάποτε, 'Κυρία, ἐφθασεν εἰδησις ὅτι ἐνίκηθη τὸ στράτευμά μας, καὶ ὅτι ὁ υἱός σας ἤχμαλωτίσθη.' 'Ὁ υἱός μου,' ἀπεκρίνετο, 'εἶναι μαθημένος εἰς δεινὰς περιστάσεις, καὶ εὕρισκεται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ.' Ἄλλοτε πάλιν τὴν ἀνήγγελλον ὅτι, 'Διὰ μέσου τοῦ Οὐασιγκτῶνος μεγάλη νίκη ἐκερδήθη.' Ἐκείνη δ' ἀπεκρίνετο, 'Δότε δόξαν εἰς τὸν Θεὸν τῶν μαχῶν.' Ἦτο δὲ φανερόν, ὅτι ἡ γαλήνη αὕτη τοῦ πνεύματος δὲν προήρχετο οὔτε ἀπὸ μητρικῆς στοργῆς ἑλλειψιν, οὔτε ἀπὸ ἀδιαφο-

ρίαν εἰς τοῦ πολέμου τὰς τύχας, ἀλλ' ἀπὸ τὴν θάρρος ἐμπνέουσιν Χριστιανικὴν πίστιν.

Τοιοιούτῳ ὁ βλέπομεν ὅτι ὁ φιλόστοργος καὶ ὑπὲρ πάντων οὗτος υἱὸς ἐγένεν ἀρχηγὸς νικηφόρων στρατευμάτων, νικητὴς δυνατοῦ ἔθνους, καὶ ὁ θαυμασμός τοῦ κόσμου. Βλέπομεν ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ προῆλθον ἐκ τῆς ἰλαρᾶς ἐκείνης ὑποταγῆς, τὴν ὁποίαν, καὶ παῖς ἀκόμη ὢν, ἐδείκνυνεν εἰς τὰ μητρικὰ παραγγέλματα. Ἡ γυνὴ, τὴν ὁποίαν ἐτίμησε μὲ τοιοῦτον υἱὸν σέβας, εἶπεν ὅτι ὁ υἱὸς τῆς 'εἶχε μάθει νὰ κυβερνᾷ ἄλλους, μαθὼν πρῶτον νὰ ὑπακούῃ ὁ ἴδιος.'

Ἐνθυμούμεθα προσέτι ὅτι ἐλέχθη δι' ἑνὰ πολὺ μεγαλύτερον παρὰ τὸν Οἰασιγκτῶνα, ὅτι 'ὑπετάσσεται εἰς τὴν μητέρα του.' Ὅσοι λοιπὸν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου φιλοτιμοῦνται νὰ ἐπιτύχῃσι μέλλουσαν δόξαν, ἀς βάλλωσι θεμέλιον τὴν υἱικὴν ἀρετὴν· καὶ ἀς μὴ προσμένωσι νὰ ἦναι μήτε καλὸι τυχοῖ, μήτε εὐδαίμονες, ἐνῶ ἀμελοῦν τὴν παραγγελίαν, 'Υἱέ μου, φύλαττε τὰς ἐντολάς τοῦ πατρός σου, καὶ μὴ ἀμελήῃς τὸν νόμον τῆς μητρὸς σου.'

ΑΝΑΓΚΗ, ΩΦΕΛΕΙΑ, ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΝΕΜΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ*.

Εἰς τὰς ἀναδράμῃ εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν ἔθνων ἱστορίαν, εἰς ὅλα, ὅσων μᾶς ἐσώθησαν ἱστορικά τινα λείψανα, καὶ εἰς τὰ πλὸν βάρβαρα, θέλει εὑρεῖν τὴν ἀνάγκην τῆς Διανεμητικῆς Δικαιοσύνης ἐπαισθητὴν οὖσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀναπληρουμένην ὑπὸ παντοῖους τύπους καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους, ἀναλόγως μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐξευγενισμοῦ ἐκάστου αὐτῶν. Ἀλλὰ τί λέγω ἔθνη; καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ προοικιστικά μέρη τῶν ἔθνων, τὰ ὁποῖα κατήνησαν μὲ τὴν πρόοδον τοῦ χρόνου νὰ συναπαρτίσῃσιν ἔθνος, πανταχοῦ, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅπου ἀπαντᾷται συνοικιστικὸν τι σῶμα ἀνθρώπων, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ἦναι, καὶ μίαν μόνην οἰκογένειαν ἐὰν ἀποτελῇ, ἀνευρίσκονται ἐνταυτῷ καὶ ἴχνη διανεμομένης εἰς αὐτὸ δικαιοσύνης.

Ἀλλαχοῦ μὲν ἀπονέμεται πατριαρχικῶς ἡ δικαιοσύνη ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φυλῆς, ἡ ἀπὸ τινος ἀνδρὸς αὐτῆς θεωρουμένους ὡς τοὺς σοφωτέρους, καθὼς ἐγένετο ἐπὶ τῶν πρώτων χρόνων τῶν Ἑβραίων, τῶν Χαλδαίων, τῶν Αἰγυπτίων, καὶ καθὼς παρατηρεῖται εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ σχηματιζόμενα ἔθνη τὰ ὁποῖα τότε ὁμοιάζουν κατὰ πάντα μὲ οἰκογένειαν μᾶλλον παρὰ μὲ ἔθνος· καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον καὶ ἀπλοῦστερον τρόπον τῆς δικαιοδοσίας. Ἀλλαχοῦ δὲ ἡ δύναμις αὕτη ἀπαντᾷται ἀπολύτως ἀφιμένη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Βασιλέως ἢ ἄλ-

λων ἐνεργούντων εἰς ὄνομα αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον θέλησιν ἢ ἐκπύρρῳν του· καὶ οὗτος εἶναι ὁ δευτέρος καὶ ἀτελέστερος τρόπος τῆς δικαιοδοσίας. Ἀλλαχοῦ τελευτῶν εἶναι διαπιστευμένη εἰς χωριστὸν σῶμα ἀνδρῶν, οἵτινες τὴν ἐνεργοῦν πάντῃ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὸν Βασιλέα ἢ ἄλλον ἀρχηγὸν τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως· καὶ οὗτος εἶναι ὁ τρίτος καὶ ὁ ἐντελέστερος τὴν σήμερον τρόπος τῆς δικαιοδοσίας.

Ἡ τοιαύτη ἀνάγκη τῆς Διανεμητικῆς Δικαιοσύνης, τὴν ὁποίαν ὁ λύχνος τῆς ἱστορίας μᾶς δεικνύει πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐνυπάρχουσιν τρόπον τινὰ ἐμφύτως εἰς τὸν κοινωνικὸν ἄνθρωπον, δὲν πρέπει παντελῶς νὰ μᾶς παραξενίσῃ. Τοιοῦτον γενικὸν καὶ σταθερὸν φαινόμενον δὲν δύναται εἶμὴ νὰ ἦναι νόμος τῆς φύσεως, εἴμὴ ν' ἀπαιτῆται καὶ νὰ παράγεται ἀπὸ τὴν φύσιν αὐτῆν τῶν πραγμάτων.

Καὶ τῶντι ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μὲ πάθη ἐπίδεκτικὰ καὶ ἀγαθοεργίας καὶ κακοεργίας· καὶ καθὼς ὅλαι αἱ ἔξοχοι δυνάμεις τῆς φύσεως ἰσχύουν νὰ παράξωσι καὶ μέγιστα καλὰ καὶ μέγιστα κακὰ, κατὰ τὴν χρῆσιν ἧτις γίνεται αὐτῶν, καὶ φέρουν μάλιστα τόσον ἐντονώτερα τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματά των, ὅσον ἡ ἐνέργεια αὐτῶν εἶναι δραστηκωτέρα, ὡσαύτως καὶ τὰ πάθη εἰς τὸν κοινωνικὸν μάλιστα ἄνθρωπον γίνονται πρόξενά μεγίστης καὶ ὠφελείας καὶ βλάβης, ἀναλόγως τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον τὰ μεταχειρίζεται. Ποῖα εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς δυσμενοῦς αὐτῶν δυνάμεως, ἂν πηγάζῃ ἐκ τῆς ἀνατροφῆς ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας, τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ νὰ ἐξετάσω, οἷδ' συμβάλλει ἤδη εἰς τὸν σκοπὸν μας. Τὰ ἀποτελέσματα μόνον παρατηρῶ, τὴν πείραν μόνην ἀκολουθῶ, καὶ αὕτη μᾶς διδάσκει, ὅτι δὲν ὑπάρχει σχεδὸν ἄνθρωπος, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ μὴ ἐμφυλῶται καὶ δυσμενεῖς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον διαθέσεις, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἰδιότης καὶ ἡ περιφιλανθία νὰ μὴ ἐξασκῶσι μεγαλήτερον ἢ μικροτέρην ἐκπύρρῳν, εἰς τὸν ὁποῖον, ἐν ἐνὶ λόγῳ, νὰ μὴ γίνεται καὶ κακὴ χρῆσις τῶν παθῶν.

Ἡ κατάχρησις λοιπὸν αὕτη τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, τὴν ὁποίαν δὲν δευλώ διὰ τοῦτο νὰ ὀνομάσω γενικὴν, ἐξερᾷ τὸ πικρὸν φάρμακόν της εἰς τὰς καθημερινὰς τῶν ἀνθρώπων σχέσεις, καὶ γεννᾷ μεταξὺ αὐτῶν ἀπείρους διαφορὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσον πολυπληθέστεραι καὶ ποικιλώτεραι, ὅσον αἱ σχέσεις αὗται ὑπερπερισσεύουν καὶ πολυποικίλλονται, ὅσον αἱ χρεῖαι τοῦ ἀνθρώπου πληθυνόμεναι καὶ ἐκτεινόμεναι ἐρεθίζουν ἰσχυρότερον τὰ πάθη του, ὅσον ἐπομένως ὁ πολιτισμὸς τῆς κοινωνίας ὑφύεται εἰς ἀνώτερον βαθμὸν.

Πῶς ἄθεν νὰ καταπαύωνται, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐξαμαλίζωνται αἱ ἐριδες αὗται, καὶ πῶς νὰ ἀναχαιτίζεται ἡ ὁρμὴ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν; Τὸ κακὸν ὑπάρχει· εἶναι μέγα, παρὸν, ἀφευκτον· τίς ἡ θεραπεία του; ἔπρεπε νὰ ἀφεθῇ τυφλῶς εἰς τὴν τύχην, νὰ τρέχῃ κατηφορικῶς τὸν ῥοῦν του; ἔπρεπε νὰ ἐμπιστευεῖται ἡ λύσις τῶν διαφορῶν ἀτομικῶς εἰς καθέν' ἀπὸ τοὺς διαφερα-

* Ὁνομάζω Διανεμητικὴν Δικαιοσύνην, ἐρανισθεὶς τὴν λέξιν ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλην, τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις ἐρημεύονον συνήθως διὰ μιᾶς μόνον λέξεως justice, περιεκτικῆς παρεκτός τῶν πολλῶν ἄλλων σημασιῶν της, καὶ τῆς σημασίας ταύτης, 'Ἡ δικαιοσύνη ἐκείνη, ἧτις διανέμεται εἰς τὰ μέλη τῆς κοινωνίας κατὰ τὸν κανονισμὸν ἀπὸ τοῦ νόμου αὐτῆς τρόπον καὶ παρὰ τῆς πρὸς τοῦτο διορισμένης νομίμου ἀρχῆς.'